

Programové prohlášení vlády

30. 1. 1969

Vážený soudruhu presidente, vážené Federální shromáždění, soudružky a soudruzi poslanci,

dnem 1. ledna nabyl účinnosti ústavní zákon o československé federaci, jímž byla také nově vymezena úloha a činnost všech řídicích orgánů včetně vlády. Ve svém programovém prohlášení, se kterým v novém státoprávním uspořádání republiky vláda Národní fronty před Federální shromáždění předstupuje, vychází především z tohoto vymezení svých úkolů; proto je vláda pojala sice jako komplexní program své činnosti, avšak v ústavně stanoveném okruhu své odpovědnosti.

Vláda hodlá ve své práci navazovat na současný stupeň realizace programového prohlášení předchozí vlády z dubna, zpřesněného v září minulého roku. Část úkolů vyplývajících z těchto prohlášení byla již splněna, první kroky k realizaci jejich základních postulátů byly již učiněny.

Vláda chápe den 1. ledna jako významný historický předěl ve vývoji našeho společného státu, ale zároveň si uvědomuje, že jde o začátek období, v němž budeme pracovat kvalitativně novými formami, přičemž však věcná problematika vývoje zůstává. V tom je složitost současné situace, v níž na jedné straně začínáme pracovat po novu a na druhé straně budeme muset všichni společně dále řešit tytéž problémy.

Konstituování nové československé socialistické státnosti zakotvené v ústavním zákoně o československé federaci je třeba chápat jako zákonitý výsledek národně demokratické a socialistické revoluce. Vláda bude úzce spolupracovat s vládami České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky, které podle svých programových prohlášení budou rozvíjet politiku i hospodářství, využívající národní iniciativy, rozvíjet a upevňovat českou a slovenskou státnost a budou spolutvůrci československé politiky, která má a musí mít za cíl upevňování společného státu Čechů a Slováků. V novém státoprávním uspořádání jde o seberealizaci národních celků. V tom spatřujeme kvalitativně nový způsob řízení státu. To vyžaduje soustavné a důsledné utváření nových vztahů a prohlubování spolupráce mezi federálními orgány a orgány obou republik.

Federativní uspořádání Československé socialistické republiky je historickou událostí v dějinách našich národů. Je významným krokem při praktickém uskutečňování jedné z vedoucích zásad vědeckého socialismu, marxismu - leninismu, zásady o rovnoprávnosti národů. Odstraňuje z našeho života nános všeho nedobrého, co bylo do vztahu mezi Čechy a Slováky uměle vneseno jak buržoazní republikou, tak jako důsledek deformací minulých let. Vláda je odhodlána rozvíjet tyto vztahy v budoucnu tak, aby každý občan tohoto státu, ať Čech či Slovák či občan jiné národnosti, měl plné možnosti rozvíjet svou osobnost, aby každý národ měl možnost plně a svobodně se rozvíjet. Takové vztahy mezi našimi národy budou významným činitelem pro posílení našich vnitropolitických poměrů a posílí i zahraniční prestiž Československa.

Vláda bude celým zaměřením své činnosti usilovat o vytváření podmínek pro další stabilizaci vnitropolitických poměrů i zahraničně politických vztahů. Ve své práci bude sledovat politickou linii Komunistické strany Československa a Národní fronty. V nejbližší etapě se především hodlá na úsecích, které jí přísluší, podílet na realizaci závěrů přijatých na

listopadovém a prosincovém zasedání ústředního výboru Komunistické strany Československa a chce svou činností přispět k překonání současné složité situace.

Její práce bude směřovat k tomu, aby rozvíjela všechny základní směry zakotvené v usneseních ústředního výboru Komunistické strany Československa po lednu 1968. V této pozitivní náplni své činnosti vidí vláda jednu z hlavních cest k urychlenému vytvoření takového společenského prostředí, v němž lidé upevní svou jistotu o socialistickém vývoji republiky a o zárukách jejich aktivní účasti na tvorbě společenskopolitických rozhodnutí.

V takovém postupu spatřuje vláda svůj hlavní příspěvek k úsilí Komunistické strany Československa sjednocovat stranu a všechny občany kolem politické linie, zaměřené na posílení základních principů našeho socialistického politického systému.

I. Zákonodárství, zákonnost a ochrana socialistického společenského řádu

Jedním z významných úkolů československé federace při plnění její sjednocující, koordinační úlohy je regulace významných společenských vztahů pomocí zákonodárství, péče o ochranu ústavnosti a zákonnosti.

Vláda ČSSR proto pokládá za svou přední povinnost plnit v souladu s ústavním zákonem o československé federaci svou úlohu, která jí připadá v přípravě významných zákonodárných návrhů. V řadě odvětví práva budeme při této činnosti postupovat v úzké spolupráci s vládami obou republik.

Dobré zákonodárství je základním předpokladem pro uplatňování socialistické zákonnosti, kterou chápeme nejen jako metodu regulace společenských vztahů a společenského vývoje, ale oceňujeme také jeho funkci při vytváření sociálně politického klimatu. Chápeme ho jako faktor, který upevňuje postavení občanů a jejich organizací ve státě a vytváří atmosféru vzájemné důvěry a současně upevňuje a chrání společnost.

Jde nám přitom o takový vývoj právního řádu, který bude napomáhat rozvíjení demokratických principů uspořádání socialistické společnosti, růstu její kulturní úrovně, který bude zabezpečovat jednotu v podstatném a zásadním i poskytovat záruky pro dobrou práci a podnikatelskou iniciativu socialistických hospodářských organizací, pro tvůrčí práci, angažovanost a plný život všech občanů.

Uvědomujeme si, že zákonodárství má vytvářet trvalé hodnoty a že má být významným prvkem stabilizace společenských vztahů. Proto se chceme vyvarovat uspěchanosti, připravovat návrhy uvážene a po důkladném hledání optimálního řešení. Zároveň jsme si však plně vědomi toho, že v řadě oblastí společenského života uzrála již naléhavě potřeba řešit věci novou zákonodárnou úpravou, na kterou veřejnost čeká. Zbytečné odklady by ničemu neprospěly. S řešením většiny těchto otázek počítala programová prohlášení předchozí vlády z loňského roku. Zde bude moci vláda navázat na dosavadní přípravné práce.

Jde především o to, posílit v zákonodárství záruky občanských práv, socialistické zákonnosti i právní ochrany zájmů společnosti. Zákony samy musí poskytovat záruky proti možné libovůli a zneužití moci, dát každému jistotu o jeho právech i o jeho povinnostech, musí zajistit co nejobjektivnější řešení sporů o právo.

Druhým hlavním a aktuálním zaměřením práce v oblasti zákonodárství je příprava dalších zákonů, předvídaných ústavním zákonem o československé federaci.

Jeden z prvních návrhů, který vláda v této oblasti předloží Federálnímu shromáždění, bude návrh zákona o působnosti federálních ministerstev a federálních výborů.

V úzké spolupráci s vládami České i Slovenské socialistické republiky bude vláda ČSSR pracovat na přípravě ústavního zákona o soudech a prokuratuře. Při přípravě tohoto návrhu usilujeme o to, abychom spojili řešení organizace soudů a prokuratury v podmínkách federativního uspořádání státu s provedením zásadních úprav ústavního charakteru, směřujících v souladu s programovým prohlášením vlády z dubna 1968 k vytvoření moderního systému právních záruk zákonnosti v socialistickém státě. Má být posílena úloha soudů v trestním přípravném řízení, řešena otázka správního soudnictví a vytvoření soudů hospodářských. Zároveň je třeba posílit záruky nezávislosti soudců a nově vymezit úkoly prokuratury jako samostatného článku soustavy státních orgánů, který hájí zájmy státu v oblasti zákonnosti.

Důležitou úlohou zákonodárství republik i federace je realizovat práva, která dává ústavní zákon o postavení národností v ČSSR národnostem maďarské, německé, polské a ukrajinské v zájmu jejich všestranného rozvoje v našem společném státě.

Vláda ČSSR připisuje velký význam reálnému uplatnění občanských práv jako součásti podmínek rozvoje socialistické společnosti. Naváže proto ve spolupráci s vládami obou republik a s orgány Federálního shromáždění na práce, které byly vykonány při přípravě návrhů nové zákonodárné úpravy práva spolčovacího a shromažďovacího, práva tiskového, ochrany osobnosti i úpravy vydávání cestovních dokladů. Vláda bude též pokračovat v přípravě návrhu zákonné úpravy, jež je nutná k provedení mimosoudní rehabilitace.

Vláda bude dbát o to, aby zákony tohoto státu byly dodržovány a důsledně prováděny. Bude pamatovat na systém účinných sankcí a právních záruk zákonnosti a ve spolupráci s vládami obou republik usilovat o to, aby zákony byly jednotně vykládány. Tam, kde se to ukáže po prověrce dosavadních předpisů nutným, připraví vláda návrhy úprav, kterými bude zabezpečena ochrana konkrétních zájmů a potřeb socialistické společnosti.

V oblasti církevní politiky bude federální vláda zejména koordinovat posuzování zásadních otázek celostátního významu v obou republikách a zabezpečovat projednávání této problematiky na mezinárodní úrovni. V oblasti školství účastní se federální vláda prací na přípravě zásad zákona o vysokých školách.

Vycházejíce z principů Národní fronty, budeme dále cílevědomě a soustavně vytvářet předpoklady k budování a upevňování takového politického systému, v němž se lid aktivně a iniciativně účastní na utváření socialistické společnosti. Máme na mysli takové uspořádání mechanismu naší společnosti, ve které se občané účastní tvorby, realizace i kontroly politiky v měřítku celého státu i v místech a podnicích, a to organizačními formami a metodami demokraticky utvářenými.

Rozvoj a záruky občanských práv a svobod jsou v socialistické společnosti podmíněny právním vymezením a uplatňováním povinností občana vůči občanovi, vůči socialistickému státu a naopak.

Vláda ČSSR bude soustavně a pozorně dbát o upevňování vnitřní bezpečnosti státu, jeho státního zřízení a ochranu socialistického společenského řádu.

Při upevňování vnitřní bezpečnosti československého státu mají významnou úlohu bezpečnostní sbory federace i obou republik, jejichž základní poslání je chránit socialistické společenské a státní zřízení, bezpečnost státu, vnitřní pořádek země, jakož i práva a oprávněné zájmy občanů a chránit společnost před asociálními a kriminálními živly. Významný aktuální úkol připadá bezpečnostním sborům v úsilí o udržení veřejného klidu a pořádku. Vláda ČSSR jim v této činnosti vyslovila ve svém usnesení z 23. a 24. ledna 1969 důvěru a plnou podporu. Pokládáme za nutné vždy chránit bezpečnost občanů, zabránit jakýmkoliv výtržnostem a nezákonným akcím a postihovat je podle zákona. Platí to i o ilegálním osočování a pomlouvání funkcionářů socialistického státu v anonymních tiskovinách, letácích apod. V tomto ohledu bude vláda energicky postupovat.

Vláda si klade za jeden ze svých nejbližších úkolů provést organizační rozdělení dosavadního jednotného Sboru národní bezpečnosti na dva na sobě nezávislé sbory - Veřejnou bezpečnost a Státní bezpečnost - a zároveň doporučit organizační přestavbu bezpečnostního aparátu v jeho federální a republikové složky.

V návrhu nové úpravy postavení bezpečnostních sborů, který předložíme Federálnímu shromáždění, budou nově formulovány úkoly bezpečnostního aparátu, a to tak, aby nemohl být jakkoliv zneužit a aby sám nemohl zasahovat do jiných oblastí než do těch, ve kterých má podle zákona působit. Této zásadě musí odpovídat i nové zákonné vymezení prostředků a metod práce bezpečnostních složek, zvláště jde-li o prostředky, jimiž se zasahuje do sféry občanských práv a svobod.

Považujeme za jeden z nezbytných předpokladů plné konsolidace našich vnitřních poměrů důsledné prosazování zákonnosti u všech státních orgánů a jejich nekompromisní postoj v otázkách zákonnosti a právní jistoty občanů. Prohlašujeme proto jasně, že nepřipustíme žádné zásahy proti občanům, kteří jednají v souladu s našimi zákony a neporušili právní řád. Chceme utvrdit u našich občanů jistotu, že v našem státě nebude kdokoli vystaven nebezpečí postihu za své politické názory, je-li jeho činnost z hlediska našich zákonů nezávadná.

Vláda je rozhodnuta dále rozvíjet pozitivní stránky naší socialistické společnosti, její demokratičnost a humánnost. Chceme důsledně odstraňovat důsledky minulosti a nadále zabezpečovat vše potřebné k plné realizaci zákona o soudní rehabilitaci.

Vyžadujeme ovšem od každého, aby ctil naše zákony a řídil se jimi. Jsme si vědomi odpovědnosti za vytváření podmínek pro klidnou, tvůrčí práci občanů a pro jejich plné uplatnění ve společnosti.

Soudružky a soudruzi!

Při řešení naléhavých problémů národního hospodářství bude vláda vycházet z linie sledované předchozí vládou a vyjádřené v prohlášení z dubna a září minulého roku.

V duchu jednání a závěrů pléna ÚV KSČ z prosince 1968 bude vláda cílevědomě usilovat o postupnou přeměnu našeho hospodářství v moderní ekonomiku s vhodnou, našim podmínkám odpovídající strukturou. Ozdravění naší ekonomiky si vyžádá určitý čas. Vláda se vynasnaží udělat vše, co je v jejích silách, pro uskutečnění vytyčené cesty.

Federální vláda spolu s národními vládami nese odpovědnost za hospodářský a společenský rozvoj celé Československé socialistické republiky. Ve smyslu ústavního zákona o federaci soustředí vláda svoji pozornost na přípravu zásadních opatření směřujících k prosperitě celé ekonomiky a zvyšování životní úrovně obyvatelstva.

Federální vláda vychází z toho, že se čs. národní hospodářství rozvíjí v podmínkách jednotného trhu, jednotné měny, jednotné soustavy řízení a na jednotných zásadách hospodářské politiky. Bude proto - při plném respektování práv obou národních orgánů - orientovat hospodářskou politiku na vytvoření komplexního souboru jednotných ekonomických podmínek. Především jde o zásadní opatření v daňové politice, v devizové a měnové politice, o opatření v oblasti vnějších ekonomických vztahů, ve vývoji cen, v mzdové a investiční politice a v politice dotací a subvencí z federálního rozpočtu. V této činnosti bude vláda dbát na postupné vytváření podmínek pro ekonomické a sociální vyrovnání obou republik.

Federální vláda bude ve spolupráci s vládami ČSR a SSR podporovat rozvoj vědy a pečovat o to, aby se technická úroveň naší výrobní základny dále zvyšovala. Bude uplatňovat jednotnou státní technickou a licenční politiku a dbát o účelné využívání naší vědecké, výzkumné a vývojové základny.

Základním úkolem vlády bude příprava nových právních norem, zejména zákonů, které budou v hospodářské oblasti kodifikovat nové poměry, vyplývající zejména z ústavního zákona o federaci. Formou zákona bude nezbytné upravit:

- soustavu národohospodářských plánů, jejich strukturu, jakož i zásady tvorby plánů federace,
- způsob zabezpečení příjmů státního rozpočtu federace, vztahy mezi státním rozpočtem federace a státními rozpočty obou republik, jakož i zásady rozpočtového hospodaření,
- daňovou soustavu,
- postavení bank, jejich vztahy a činnost,
- devizové hospodaření,
- postavení socialistických podniků a podnikatelskou činnost,
- postavení družstev a jejich organizací,
- drobné osobní podnikání,
- určování cen surovin, výrobků a služeb kromě dalších závažných otázek celostátního významu.

Veřejnost volá v současné době po urychleném řešení hospodářských potíží, které jsou všeobecně známy. Vláda hodlá těmto otázkám věnovat maximální úsilí. Je ovšem třeba vidět, že stojíme před komplikovaným problémem, jehož řešení nebude ani snadné, ani rychlé. Příčin je několik.

V roce 1968 jsme byli svědky rychlého hospodářského vývoje, který značně překročil původní předpoklady. Všeobecně jsou známa fakta o značném vzestupu národního důchodu, o mimořádně rychlém růstu příjmů obyvatelstva, ale i o neobvyklém zvýšení dodávek spotřebního zboží. Na druhé straně byl rychlý vzestup příjmů obyvatel doprovázen několika vlnami nákupní horečky, a tak ke konci minulého roku došlo ke značným obtížím v zásobování a k prohloubení ekonomické nerovnováhy. Vážné problémy trvaly rovněž v investiční výstavbě a v některých oblastech zahraničního obchodu. Všechny tyto skutečnosti komplikují situaci. Přitom jde o problémy, které se v naší ekonomice hromadily dlouhou řadu let. Uvědomujeme si, že složitost naší hospodářské současnosti nemůže být proto řešena opatřením jediným a že žádné rozhodnutí nemůže plně odpovídat zájmu všech skupin obyvatelstva.

Vláda bude spolupracovat s orgány odborových a zájmových svazů, organizací průmyslu i zemědělství, s představiteli vědy i praxe. Bude se o tyto svazy a instituce opírat a využívat jejich poznatků. Na řešení zvláště závažných problémů našeho hospodářského života hodlá bezprostředně zainteresovat nejširší vrstvy občanů.

Zájem nás všech přes všechny zájmové odlišnosti upíná se nepochybně k programu prosperující ekonomiky, k růstu materiálního bohatství nás všech. Cesta k tomuto cíli vede prostřednictvím produkce, která by byla s to naplnit naše potřeby a životní zájmy. Proto vláda pokládá další rozvíjení ekonomické reformy za svůj prvořadý úkol.

Vláda chce být ve své politice důsledně realistická. Nemůžeme slibovat jednotlivým skupinám pracujících žádné zvýhodnění, které by nebylo podloženo zvýšením efektu jejich práce.

Říkám vám, soudružky a soudruzi, i našemu lidu otevřeně: V této zemi je třeba více, lépe a kvalitněji pracovat. To je jediná možná cesta k prosperujícímu hospodářství, k lepšímu uplatnění československého zboží na světových trzích a k vyšší životní úrovni československého lidu.

Je také samozřejmé, že každému zvýšení výdajů státu do nevýrobní oblasti musí předcházet zvýšení efektivity výroby. Je nezbytné stupňovat ekonomický tlak podporující efektivní a potlačující neefektivní výrobní programy. Jsme přesvědčeni, že to je jediná cesta, která odpovídá dlouhodobému zájmu spotřebitelů.

Vláda hodlá v roce 1969 usilovat o další rozvíjení ekonomické reformy v těchto oblastech:

1. Ještě v průběhu prvního čtvrtletí předloží vláda Federálnímu shromáždění zákon o socialistických podnicích. V tomto zákoně vychází vláda ze zásady značné samostatnosti podniků. Jsme přitom toho názoru, že nelze vytvořit relativně autonomní podnik, aniž budeme řešit problém, kdo bude jeho podnikání řídit a jaké je postavení pracovního kolektivu. V podstatě půjde o to, přetvářet postupně socialistické podniky v aktivní subjekty řízení, které budou schopny v rámci hospodářské politiky státu a platných předpisů o svém dalším vývoji iniciativně samy o sobě rozhodovat. V zákoně mají být zakotveny i zásady působnosti podnikových rad jako formy demokratické účasti pracujících na řízení socialistických podniků. Budou stanovena opatření k zajištění stability vedení podniků. Zákon o socialistických podnicích má dále umožnit vytváření různých zájmových svazů, které budou hájit společný zájem podniků v jednotlivých odvětvích a oborech činnosti.

Zvýšená samostatnost podniků vyžaduje stanovení pravidel, jimiž stát vymezí podmínky, v kterých podniky budou moci rozvíjet svou podnikatelskou činnost. Půjde např. o vymezení rozsahu oprávnění k výrobě nebo oprávnění k obchodu, o pravidla hospodářské soutěže mezi socialistickými podniky a popřípadě také o vymezení důsledků při porušování těchto pravidel. Všechny tyto otázky upraví samostatný zákon o podnikatelské činnosti, který vláda současně připravuje, tak aby mohl nabýt účinnosti současně se zákonem o podniku.

Přechod na novou úpravu postavení a řízení socialistických podniků má probíhat v několika etapách v průběhu letošního roku, tak aby se jak státní orgány, tak i podniky mohly na tyto změny připravit. Nová úprava počítá samozřejmě též s účastí státu na podnikání - a to v nejrůznějších formách.

2. V letošním roce připraví vláda jako součást ekonomické reformy zásadní přestavbu daňových odvodových povinností podniků, a to tak, aby mohla být zavedena prvním lednem 1970. Usilujeme přitom o odstranění dosavadního nepřehledného systému odvodových povinností a zároveň o vytváření podmínek pro větší stabilizaci pravidel hospodaření podniku. Navíc touto reformou sledujeme vytvoření systému účinnější regulace důchodové bilance jak podniků, tak i obyvatelstva a státu.

3. V oblasti cenové soustavy připravuje vláda opatření, která povedou k vytváření a rozšiřování přímých tržních spojení mezi výrobcí a spotřebiteli, musí pokračovat proces postupného propojování cenových okruhů, tj. nákupních, velkoobchodních cen, cen zahraničního obchodu a maloobchodních cen. Přitom se nelze vyhnout opatření, která se dotknou zájmů jednotlivých skupin výrobců a spotřebitelů. Budeme však usilovat o to, aby tyto změny otevřely cesty dalšímu efektivnímu ekonomickému rozvoji. To znamená, že budeme orientovat cenové úpravy tak, aby společně s ostatními ekonomickými nástroji podporovaly rozvoj efektivní výroby a současně působily na omezování neefektivních článků výroby a zabráňovaly ekonomicky neodůvodněné tvorbě zisku. V maloobchodních cenách není možno se vyhnout úpravám znamenajícím při oboustranném pohybu cen celkové zvýšení jejich hladiny. To je objektivní nutnost, vyplývající z vnitřního pohybu ekonomiky, z hluboké nerovnováhy na trhu zboží a služeb a z existence vážných deformací uvnitř soustavy maloobchodních cen. Vláda považuje za neúnosné připustit v roce 1969 takový pohyb maloobchodních cen, k jakému by mohlo dojít při živelném prosazení současné nerovnováhy na trhu. Proto počítá jen s nezbytným růstem maloobchodních cen; přitom hodlá v souladu s dohodou s Ústřední radou odborů zabezpečovat růst reálné mzdy v průměru o 2,5 - 3 %. Federální vláda přejímá i ostatní závazky uvedené v dohodě vlády a ÚRO na rok 1968 - 1969. Projedná také obdobné požadavky rolníků - a to v rámci plnění programu zdůvodněného vyrovnávání rozdílů v oblasti sociální a důchodové politiky mezi zemědělstvím a ostatními úseky národního hospodářství. V souvislosti s pohybem maloobchodních cen budou zároveň zabezpečovány i příslušné kompenzace u těch skupin obyvatelstva, jejichž reálný příjem není závislý na skutečném pracovním přínosu v daném období. Zejména se to bude týkat důchodců a rodin s dětmi. V souladu s přijatým zákonem o změnách v důchodovém zabezpečení účastníků odboje vláda zajišťuje, aby ti, kteří se zasloužili o svobodu v naší vlasti, byli v rámci našich možností zabezpečeni.

4. Základním úkolem zahraničního obchodu je zajistit rychlý růst vývozu efektivního, kvalitního zboží schopného světové konkurence. Současně budeme postupně omezovat ztrátové a méně efektivní vývozy, které se v našem exportu udržují jen v důsledku napjaté zahraničně obchodní bilance. Vláda učiní v tomto smyslu opatření směřující ke zjednodušení systému ekonomických vztahů při provádění zahraničního obchodu. Dosavadní systém totiž

umožňuje vývoz neefektivních výrobků bez podstatnějšího postihu výrobců a vývozců takového zboží. Proto bude postupně vytvářena situace, ve které se efektivnost výroby i exportu bude bezprostředně odrážet na výsledcích podniků. Je nezbytné, aby se této situaci přizpůsobilo již nyní chování podnikatelů.

5. V rámci programu konsolidace hospodářství připravuje vláda - spolu s rozvíjením ekonomické reformy - další klíčové úkoly, zejména směrnice k pětiletému plánu do roku 1975. Tyto dokumenty, které vláda předloží v průběhu tohoto roku, zahrnou program obnovy ekonomické rovnováhy, koncepci dalšího rozvoje československé ekonomiky, včetně potřebných strukturálních změn.

Při zpracování těchto dokumentů bude vláda vycházet z potenciálních možností mezinárodní dělby práce, především v rámci RVHP. Více než 70 % obratu zahraničního obchodu je realizováno v zemích socialistického společenství a tvoří tak základní orientaci vnějších ekonomických vztahů naší země. I nadále budeme tuto orientaci prohlubovat. Zvláštní pozornost chceme věnovat rozvoji spolupráce se SSSR, jehož ekonomika pro nás představuje ohromné zázemí s trvalým a perspektivním výhledem. Soudobý světový ekonomický vývoj je spjat s vyššími formami kooperace. Vláda proto pokládá za nutné věnovat soustavnou pozornost zdokonalování metod a uplatňování vyšších forem hospodářské a vědeckotechnické spolupráce v RVHP. Účast Československa by v tomto společenství měla přispívat k intenzivnějším cestám spolupráce.

Budeme i nadále rozvíjet vzájemně výhodné vztahy v oblasti obchodu a vědecké a technické spolupráce k ostatnímu světu, průmyslově vyspělým kapitalistickým státům a rozvojovým zemím. V souvislosti s nutností zvýšit efektivnost čs. obchodu bude vláda spolu s národními vládami podporovat úsilí podniků o navázání licenční, výrobní i obchodní spolupráce se zahraničními podniky, pokud je to výhodné pro naše národní hospodářství.

Vláda přitom vychází z toho, že v oblasti rozvoje mezinárodní kooperace připadá významná úloha našim socialistickým podnikatelům, kteří mají široký prostor pro svoji iniciativu.

Paralelně s realizací těchto úkolů musí federální vláda - společně s národními vládami - vynaložit velké úsilí na dořešení některých dosud otevřených otázek hospodářského vývoje v roce 1969. Nepodařilo se nám dosud plně dořešit problémy zásobování vnitřního trhu a vyrovnaní bilance zahraničního obchodu, zejména s kapitalistickými státy. Zvýšenou pozornost je nutno věnovat dovozu s cílem soustředit se na řešení rozhodujících úkolů hospodářské politiky.

Vláda bude podporovat rozvoj místního socialistického podnikání, služeb, místní výroby a řemesel. Budeme vytvářet vhodné podmínky pro zakládání nových místních podniků a družstev a pro ekonomické osamostatnění jejich provozu. Tím vytvoříme prostor pro rozvoj iniciativy pracovníků bez zbytečné administrativy a řídicích článků.

Zákonná úprava drobného osobního podnikání má umožnit jednotlivcům a jejich rodinným příslušníkům samostatně poskytovat služby, opravy, zakázkovou a jinou drobnou výrobu. Přitom vláda nesleduje posílení soukromého sektoru, ale snaží se vyplnit mezery v nedostatkových oborech a vyvolat zdravou soutěživost.

Za svou prvořadou povinnost považuje vláda v úzké součinnosti s národními vládami vytváření podmínek pro komplexní řešení bytového problému, zejména v materiálně

technické základně, ve stavebních kapacitách a ve zlepšení územní přípravy - a to ve městech i na vesnici. Jak uvedl ve svém novoročním projevu již prezident republiky, je nezbytné rozvinout bytovou výstavbu i za cenu tvrdších podmínek pro rozvoj průmyslových investic. Byty je nutno stavět především lepším využitím vlastních kapacit, ale neuzavírat se ani využití dovozních zdrojů.

Významným úkolem zůstává nadále další intenzifikace zemědělské výroby. Proto bude vláda všestranně prosazovat, aby dodavatelská odvětví, včetně dovozu, zabezpečovala pro rozvoj zemědělské výroby dostatečný sortiment vysoce efektivních výrobků. Za nedílnou součást řešení problematiky zemědělství považuje vláda rozvoj navazujícího zpracovatelského průmyslu, zvláště potravinářského.

V průběhu letošního roku vláda posoudí též nezbytnost případných úprav právního postavení zemědělských družstev a družstevních podniků.

Naše hospodářství má veliké rezervy dalšího růstu. Skutečné rozvinutí smělé iniciativy podniků i jednotlivců, zvýšení pracovní morálky, péče o jakost, o racionalizaci výrobních a pracovních procesů, to je společná věc všech, jak těch, kdo výrobu řídí, tak pracovních kolektivů, které by se měly na tvorbě programu aktivně podílet.

Československo není velká země - ani rozsahem, ani počtem obyvatelstva. Chceme-li se přesto ve světě prosadit, můžeme toho dosáhnout jen svou kulturou, vědou a také svým postavením ve světové ekonomice. Proto je úkol vlády právě v této oblasti mimořádně významný.

Soudružky a soudruzi poslanci!

Dlouhodobá kontinuita hlavních směrů československé zahraniční politiky vychází ze základního cíle, který důsledně sledujeme, tj. ze zabezpečení mírových podmínek pro rozvoj naší socialistické společnosti a zajištění její bezpečnosti a svrchovanosti. Chceme ujistit náš lid, že principy suverenity, nevmešování, vzájemně výhodné spolupráce, dodržování rovnoprávných vztahů a územní nedotknutelnosti patří ke stěžejním zásadám, ze kterých bude vycházet naše úsilí. O jejich plné uplatnění se bude opírat, v souladu se zájmy státu, naše zahraničně politická linie.

Vláda ve své zahraničně politické činnosti navazuje na vládní prohlášení z 24. dubna a z 13. září 1968 a bude je dále rozvíjet ve všech hlavních směrech.

Jsme si dobře vědomi neobyčejné složitosti současné mezinárodní situace ve světě, rozděleném třídními, národnostními a jinými konflikty. Se zřetelem k tomuto faktu posuzujeme naše mezinárodní postavení.

Vycházejíc z historicky dané a neměnné příslušnosti naší země k soustavě socialistických států, bude vláda usilovat o to, aby se ČSSR aktivně podílela na udržení míru a upevňování postavení socialismu ve světě a aby v souladu se svými internacionálními závazky spolu s ostatními socialistickými zeměmi účinně čelila agresivní politice imperialismu.

Vláda hodlá provádět aktivní a iniciativní zahraniční politiku, která bude v maximálním souladu jak s našimi národními zájmy a potřebami, tak internacionálními závazky. Při jejím provádění budeme, stejně jako v minulosti, vycházet také ze zájmů o co nejširší mezinárodní

vztahy a respektovat obecnou platnost základních zásad mezinárodního práva. Jsme přesvědčeni, že zájmy světového míru, neustále ohrožovaného nukleární katastrofou, vyžadují, aby vlády všech zemí upřímně a neúnavně usilovaly o řešení konfliktních situací pokojnými prostředky a o vytváření podmínek pro vzájemné dorozumění a prohlubování mírové spolupráce mezi národy. Jen na takových principech může být založeno uvolňování napětí ve světě.

Vláda uvítala, že v Paříži byla konečně zahájena konkrétní jednání o mírovém urovnání vietnamského konfliktu, a to za účasti všech zainteresovaných stran, včetně představitelů jihovietnamské Národní fronty osvobození. Znovu ujišťujeme VDR a všechny vietnamský lid, že v jejich úsilí za splnění spravedlivých požadavků mohou i nadále počítat s podporou a pomocí našeho lidu.

Se znepokojením sledujeme nebezpečnou situaci na Blízkém a Středním východě, jež neustále hrozí přerůst v nový vážný konflikt. Opětovně vyslovujeme názor, že situace může být řešena jedině politickými prostředky. Za základ takového řešení i nadále pokládáme rezoluci Rady bezpečnosti z 22. listopadu 1967. Jsme ochotni podpořit všechny návrhy a opatření směřující k trvalému politickému řešení situace a zabezpečení míru v této části světa.

Vláda je rozhodnuta nadále rozvíjet aktivní a iniciativní činnost ve všech mezinárodních organizacích, jichž je ČSSR členem, a především v OSN. Plně sdílíme stanovisko většiny členských zemí OSN, že je třeba hledat v současné době nové možnosti k dosažení dalších dílčích dohod v oblasti odzbrojení. Významným příspěvkem k pokroku by bylo, kdyby země, které tak dosud neučinily, podepsaly smlouvu o nešíření nukleárních zbraní a kdyby tato významná smlouva byla urychleně ratifikována. Pokud jde o Československo, vláda předloží Federálnímu shromáždění návrh na její schválení v brzké době.

Za významný politický akt vláda považuje rovněž ratifikaci Mezinárodních paktů o občanských a politických právech a o právech hospodářských, sociálních a kulturních. Proto je předloží Federálnímu shromáždění vláda k projednání.

Trvalým základem naší zahraniční politiky jsou pevné vztahy spojenectví a všestranné spolupráce ČSSR se Sovětským svazem a dalšími socialistickými zeměmi, s nimiž nás spojuje jednota třídních zájmů a společné cíle. Zájmy budování socialismu v naší zemi vyžadují co nejtěsnější politické, ekonomické, kulturní, vědecké a technické i jiné sepětí všech socialistických zemí a jejich účinnou a harmonickou spolupráci. Jak již bylo zdůrazněno ve vládním prohlášení z 13.9.1968, vláda v této době věnuje prvořadou pozornost postupné normalizaci a obnovování svazků založených na vzájemné důvěře se socialistickými zeměmi, především se Sovětským svazem a překonání překážek, které loňský srpen vyvolal ve vztazích mezi Československem a pěti zeměmi Varšavské smlouvy.

V tomto směru byla již zaznamenána řada výsledků v oblasti politických styků se SSSR a s některými dalšími socialistickými zeměmi v oblasti hospodářské a obchodní spolupráce a některých úseků kulturní a vědeckotechnické výměny.

Vláda bude i nadále usilovat o koordinaci politiky s ostatními spojenci v nejdůležitějších mezinárodních otázkách, v otázkách našeho společného zájmu. Stejně jako v minulosti hodláme i nadále přispívat k prohloubení spolupráce v organizaci Varšavské smlouvy a dalšímu zpružnění a zdokonalování hospodářské spolupráce jak v rámci RVHP, tak ve dvoustranných stycích se všemi socialistickými zeměmi.

Vzhledem k našim historickým zkušenostem, vzhledem k postavení naší vlasti ve střední Evropě, jakož i k potřebám výstavby socialismu v naší zemi zůstává pozornost vlády pochopitelně zaměřena na evropskou problematiku, především na zajištění bezpečnosti a míru v Evropě. Jak jsme již nejednou prohlásili, považujeme za hlavní stabilizační faktor v Evropě respektování a uznání poválečných realit včetně existence dvou německých států a existujících hranic. Vláda bude napomáhat rozšiřování celoevropské spolupráce a bude usilovat o tvůrčí a konstruktivní přínos ČSSR při zajišťování evropské bezpečnosti.

Předpokládáme, že nezbytná potřeba dosáhnout kroku a uklidnění na evropském kontinentě převládne nad snahami, aby se v ovzduší snížené důvěry v mezinárodních vztazích opětovně vyvolávala psychóza "studené války" a vytvářely se tak překážky uvolňování napětí mezi Západem a Východem. Sotva kdo například může považovat probíhající manévry Severoatlantického paktu v NSR - 40 km od našich hranic - za příspěvek k uklidnění napětí ve střední Evropě. Za všestranné posílení tohoto paktu a proti dalšímu zmírňování napětí ve světě zvláště aktivně vystupují zejména revanšistické, neonacistické a militaristické kruhy v NSR.

Československo má upřímný zájem na pokračování v dalším rozšiřování vzájemně prospěšné spolupráce se západními zeměmi, především evropskými. Osvědčenou základnu v tomto směru tvoří politika mírového soužití zemí s rozdílným společenským zřízením, již se důsledně hodláme řídit.

Ve stycích s USA očekáváme, že splněním spravedlivých požadavků na vrácení československého měnového zlata a odstraněním diskriminačních opatření v oblasti obchodu vytvoří nová americká vláda příznivější předpoklady pro širší rozvoj vzájemně výhodných hospodářských vztahů.

I nadále vycházíme z možnosti normalizace vzájemných vztahů s NSR; nejednou jsme zdůraznili a se spojenci jsme to zakotvili i v dokumentech, jaké základní předpoklady by v tomto směru měla spolková vláda vytvořit včetně uznání neplatnosti mnichovské dohody od počátku. Záleží na tom, aby v západním Německu nabyly převahy síly, které budoucnost německého lidu vidí v míru a v plodné spolupráci se všemi národy.

Rovněž se zeměmi Asie, Afriky a Latinské Ameriky chceme i v budoucnu rozvíjet politiku přátelství a spolupráce. Na mezinárodním fóru i ve vzájemných vztazích budeme podporovat spravedlivé požadavky rozvojových zemí, zejména úplné dokončení procesu dekolonizace a sociální a ekonomické emancipace.

Jedním z významných předpokladů úspěšnosti československé zahraniční politiky je, aby byla chápána a plně podporována naším lidem a aby sám lid se v míře co nejširší, zejména prostřednictvím orgánů Národní fronty, na její tvorbě podílel. V této souvislosti chci jménem vlády zdůraznit a ocenit význam aktivní spolupráce a činnosti Národního shromáždění při formulování a provádění naší zahraniční politiky. Dovolte mi vyslovit naději, že tato dobrá spolupráce bude existovat a prohlubovat se i s Federálním shromážděním, přičemž vláda zajistí včasnou informovanost shromáždění o všech důležitých otázkách.

Vláda je dále přesvědčena, že v našich mezinárodních vztazích bychom měli daleko více uplatňovat výsledky naší kultury, vědy a umění. V těchto oblastech dosáhla naše socialistická společnost vynikající úrovně a výrazného uplatnění na mezinárodním fóru. Máme tedy na co navazovat. Vláda vychází z toho, že odpovědný výběr kulturních hodnot pro vzájemnou

výměnu musí být určován jak základními ideologickými hledisky, tak i potřebami naší kultury, vědy a umění.

K rozvoji a šíření vědy a kultury bude tedy federální vláda přispívat mezinárodními dohodami právě tak, jako koordinací kulturních styků se zahraničím. Bude rovněž pečovat o zajištění reprezentativní československé účasti v mezinárodních vědeckých a kulturních institucích. Také důstojné a účinné propagaci našeho státu v zahraničí budeme věnovat soustředěnou pozornost, ať již půjde o propagaci kulturou a uměním, tělovýchovou a sportem nebo prostřednictvím našeho zahraničního rozhlasového vysílání či našeho tiskového zpravodajství. Zájem o významné mezinárodní akce v tuzemsku zdůrazní federální vláda svou záštitou a plnou podporou takových akcí. Vláda bude plně respektovat zájmy obou národů v této oblasti a současně vytvářet předpoklady pro vzájemné působení jejich kultur a pro to, jak zvyšovat a uvádět do souladu materiální podmínky jejich rozvoje.

Ve svých vnějších vztazích vláda tedy bude dbát na jejich všestranné rozvíjení, na to, aby svou zahraničně politickou aktivitou upevňovala postavení naší země a zároveň přispívala k posílení soustavy socialistických států, v níž máme své pevné místo.

Pro další vývoj naší země je důležité soustavné upevňování její obrany a vnější bezpečnosti.

V září minulého roku vytyčila vláda jako hlavní úkol obnovení bojové pohotovosti československých ozbrojených sil a spolehlivé zajištění západní hranice republiky. Současně vyzvala příslušníky Československé lidové armády, aby pomohli řešit některé z naléhavých problémů vnitřního života státu.

Příslušníci armády ve svém celku zaujali k výzvě vlády politicky odpovědný postoj; dokázali, že armáda je schopna svěřené úkoly plnit, a vyvinuli potřebné úsilí jak při výcviku, tak při pomoci národnímu hospodářství a Veřejné bezpečnosti. Vláda je rozhodnuta posilovat obrannou sílu našeho státu a čestně plnit své internacionální závazky. Považujeme za nutné dále budovat Československou lidovou armádu jako moderní, všestranně připravenou armádu socialistického typu. V tom vidíme také náš hlavní příspěvek k posílení obranné síly koalice zemí Varšavské smlouvy.

Splnění tohoto nanejvýš odpovědného úkolu vyžaduje pevnou, na základech marxismu - leninismu založenou ideovou jednotu vojáků, pružné velení, využívající nejnovější poznatky vojenských, společenských a technických věd, efektivní vynakládání lidských sil i materiálních prostředků, vysokou organizovanost vojenského života a pevnou kázeň, vyplývající z vědomí společenské prospěšnosti vojenské služby. Budeme proto vytvářet nezbytné předpoklady k dalšímu rozvoji Československé lidové armády, k upevňování morálně politického stavu vojáků a k posilování jejich sociálních a právních jistot. Jsme přesvědčeni, že za aktivní a iniciativní pomoci všech vojáků naše armáda své úkoly při zajišťování obrany našeho státu i celého socialistického společenství důsledně splní.

Posilování obranyschopnosti země je spjata i s řešením naléhavých problémů, vyplývajících z nového státoprávního uspořádání Československé socialistické republiky. Je to zejména začlenění Československé lidové armády jako organické, ale zároveň i specifické součásti společenského organismu do státního politického systému a propracování efektivně fungujícího obranného systému státu.

Při jejich řešení budeme vycházet z požadavku, aby na zabezpečování obranyschopnosti státu se v mezích své kompetence, s využitím svých možností a při respektování pravomoci federálních orgánů aktivně podílely státní orgány všech stupňů.

Z věcného nárysu problematiky, před jejímž řešením stojíme, je vidět, že jsou to otázky, které jsme již začali řešit a na nichž musíme dále pracovat novými formami a metodami, danými novým státoprávním uspořádáním republiky. Jde o program a o cíle, které spojují celou federaci. Při uskutečňování tohoto programu je však nyní nutno uplatnit takovou dělbu práce, která by ve svém souhrnu přinesla optimální výsledky pro Českou i Slovenskou socialistickou republiku i pro federaci. Vláda ČSSR bude přitom důsledně vycházet především z jednotlivých ustanovení zákona o československé federaci a uplatňovat ji při řešení věcné problematiky. Tento úkol pokládá proto vláda v této etapě za jeden z nejvýznamnějších i pro metody a formy její vlastní práce. Jde v zásadě o tyto otázky:

1. zabezpečit maximální kolektivnost práce při posuzování jednotlivých otázek i při rozhodování o způsobu jejich řešení. Tato metoda práce vlády spojená s uplatněním individuální odpovědnosti každého člena kolektivu je důležitým předpokladem účelné a úspěšné práce každého kolektivního orgánu. Nabývá však zvláštního významu s ohledem na charakter vlády ČSSR jako orgánu federálního, složeného z občanů obou republik v příslušné proporcii. Zde již nejde jen o vnitřní metodu práce orgánu, ale i o předpoklad politické důvěry ve správnost rozhodnutí;

2. Cílevědomě dbát v každodenní praxi o to, aby se v přímém souladu s ústavním zákonem o československé federaci a v jeho duchu stabilizovalo rozdělení kompetencí mezi vládou ČSSR a vládami ČSR a SSR. Jsme si vědomi toho, že půjde o proces postupný, při kterém zejména v počátečním období bude třeba zvlášť promyšleně organizovat spolupráci všech tří orgánů, aby se vytvořil společný dohodnutý výklad a jednotná praxe. Hovoříme-li o kompetenci, spatřujeme v ní nejen právo rozhodovat o určitých otázkách, ale zároveň odpovědnost za rozhodnutí, odpovědnost před příslušnými zastupitelskými orgány a před lidem. V tomto smyslu se vláda ČSSR chce přihlásit k odpovědnosti za rozhodování, které na sebe vezme v souladu s ústavou. Zdůraznění dělby kompetence a dělby odpovědnosti nevylučuje však vzájemnou koordinaci a úzkou spolupráci. I v těch případech, v nichž ústavní zákon dal federální vládě výlučnou pravomoc, chceme spolupracovat se státními orgány České a Slovenské socialistické republiky. Chceme a budeme tak činit již proto, že státní orgány obou republik by se měly zúčastnit tvorby všech opatření, připravovaných federální vládou, i když taková opatření jsou začleněna podle ústavního zákona do její pravomoci;

3. Vztah vlády ČSSR k vládám obou socialistických republik není vztahem nadřízenosti a podřízenosti. Je vztahem tří partnerů, kteří mají v souladu s ústavním zákonem rozděleny úkoly při zabezpečování těchto zásadních cílů. V tomto vztahu však vláda ČSSR bude zajišťovat potřebnou koordinaci v případě společného zájmu. Zpočátku musíme počítat s určitým přechodným obdobím a také s tím, že bude působit setrvačnost, proti níž budeme musít společně vystupovat. Proto také budeme klást velký důraz na programovost v práci vlády. Při složitosti dnešní problematiky je cílevědomé programové soustředění pozornosti na klíčové otázky nevyhnutelné. V tomto období budou federální orgány nápomocny národním orgánům při postupném předávání agendy, spadající do jejich působnosti, aby přechod k federálnímu uspořádání státu byl plynulý a harmonický.

4. Na úseku řízeném národními výbory federální vláda vyjadřuje svůj zájem a podporu směřující k tomu, aby vlády obou republik vytvářely příznivé podmínky pro další upevňování

a prohlubování demokratického charakteru jejich činnosti a pro uspokojování rozhodujících potřeb obyvatel. V tomto ohledu má zvláštní postavení zejména Praha jako hlavní město státu. Zvláště zde chce být vláda nápomocna při řešení jeho naléhavých potřeb.

Při plném respektování faktu, že těžiště významné reformy místních orgánů, probíhající v souladu s novým státoprávním uspořádáním, je věcí národních vlád a jejich orgánů, bude se federální vláda na těchto pracích podílet a zajišťovat nezbytnou koordinaci v zájmu jednotnosti dalšího rozvíjení společenskopolitického systému, jehož nedílnou součástí národní výbory tvoří.

Zvláštní poslání mají národní výbory v místech, kde jsou dočasně rozmístěna sovětská vojska. Jejich úkolem je udržovat potřebný kontakt s místními veliteli sovětských vojsk a pružně řešit otázky, které v tomto ohledu spadají do jejich pravomoci. Vláda je bude rovněž v této jejich složité činnosti všestranně podporovat. Je přesvědčena, že také naši občané pochopí složitost úkolů národních výborů a že svým politickým postojem vytvoří příznivé podmínky pro jejich činnost. Ze své strany pro to vláda bude vytvářet předpoklady také tím, že bude důsledně dbát na to, aby se oboustranně plnila dohoda o dočasném pobytu vojsk a povinnosti z ní vyplývající.

Uvádění federalizace v život bude vláda napomáhat nejen svou organizátorskou prací, ale samozřejmě i svou politickou činností. Vycházíme z toho, že v tomto směru bude nejdůležitější vytvářet především ovzduší důvěry. Toho je možno dosáhnout zejména urychleným vytvářením všech podmínek pro samostatnou práci republikových státních orgánů a zajištěním takového prostoru, který umožní v souladu s ústavním zákonem řešit problémy každé z republik podle jejích podmínek. Vidíme v tom jednu z cest k našemu společnému cíli, kterým je vybudování vyspělé socialistické společnosti.

Vláda je si vědoma významu, který bude mít pro práci zastupitelských orgánů a politickou atmosféru v ČSSR provedení voleb. Bude proto spolupracovat s ústředním výborem Národní fronty a Federálním shromážděním na vytváření všech předpokladů pro jejich uskutečnění. Jde zejména o její spolupráci na přípravě volebních zákonů a dalších opatření potřebných k provedení voleb. Jedním z důležitých předpokladů pro uspořádání voleb je podle názoru vlády také výraznější pokrok, kterého bychom měli dosáhnout v konsolidaci našeho společenského života.

5. Upevňování politického systému je možné pouze za předpokladu dobré informovanosti občanů o činnosti vlády. Vláda ČSSR bude proto vytvářet komunikační systém, kterým bude včas informovat občany o svých rozhodnutích a záměrech. K tomuto bude především aktivně využívat státních sdělovacích prostředků, ČTK, televize a rozhlasu.

Vedle toho je vláda rozhodnuta soustavně si ověřovat názory a mínění dělníků, rolníků, inteligence, mládeže a všech společenských skupin. K tomu využije všech poznatků průzkumu veřejného mínění i přímých styků a vystoupení svých členů.

Aktuální problémy současné vnitropolitické situace

Soudružky a soudruzi, poslanci,

vláda chce podle svého programu připravit a uskutečnit řadu zcela konkrétních opatření, směřujících k posílení záruk občanských práv a svobod, k vytvoření předpokladů pro účast

pracujících na tvorbě politiky i na řízení, ke zvýšení vnější i vnitřní bezpečnosti země i ke zvyšování životní a kulturní úrovně pracujících. Všechna tato opatření mají ve svém souhrnu a vzájemném působení vytvářet z naší země vyspělý socialistický stát, jehož občané budou moci rozhodovat o svých osudech, o své životní úrovni, o tom, jak rychle se bude naše společnost vyvíjet v pevném spojení se socialistickými zeměmi.

Vláda samozřejmě nemůže tak veliký program uskutečňovat sama. To je věcí miliónů lidí, všech občanů této země. Všichni se musíme společně zapojit do této práce, všichni musíme přiložit ruku k dílu, využít svého umu, svých zkušeností, svých znalostí. Nyní jsme však stále ještě v situaci, která svou složitostí a vnitřní rozporností, ale i svým neklidem, nám takovou práci brzdí.

V politické oblasti se trvale vyskytují jevy, které společnost opětovně strhávají od pozitivní tvůrčí práce, vytvářejí velmi napjaté, nervózní ovzduší plné netrpělivosti a uspěchanosti.

Ve vědomí lidí vznikají a v jejich vědomí se rozšiřují různé informace, které zkreslují postoje vedení strany, Národní fronty a státu, vyvolávají pochybnost o jejich poctivém úsilí pokračovat v základních postulátech polednové politiky, jak jsme je zdůraznili v mnoha svých vystoupeních a rezolucích. Vyskytují se obavy, že od deklarovaných zásad a politiky se odlišuje praktická práce, kterou někteří dokonce označují jako snahu o tichý návrat ke starým praktikám. Mluví se o tendencích, které údajně začínají vznikat, které mají příznaky politiky kabinetní. To a ještě další příčiny ve svém souhrnu údajně vyvolává hlavní příčinu politického napětí.

Je přirozené, že při ohromné politické angažovanosti, jaká v naší zemi existuje, v neklidné politické atmosféře, mohou vznikat různé názory a postoje lidí. Víme dobře, že rozhodující pro utváření postojů lidí je i systém informací, pokud možno dokonalý soubor informací, který soustavně, ale přitom cílevědomě informuje jednotlivé sociální skupiny, třídy i národy naší země.

Ne každý ovšem uznává, že rozvoj socialistické demokracie musí být v naší společnosti řízen, že iniciativa pracujících se má především rozvíjet demokratickým způsobem přes existující organizace Národní fronty. Jsme hluboce přesvědčeni, že v ní nachází každá třída, vrstva či skupina naší společnosti dostatek prostoru pro uplatňování svých zájmů a postojů k současné politice státu.

Nemůžeme ovšem v žádném případě souhlasit s tím, že se organizují různé kampaně, vydávají se ilegální tiskoviny, rozesílají se urážející pamflety a přenášejí se do vědomí lidí soubory informací, které v daném okamžiku odvádějí základní masy naší společnosti od otázek, které vytyčilo stranické a státní vedení. Znovu a znovu ujišťujeme občany naší země, že politické koncepce listopadového, prosincového a lednového pléna ústředního výboru strany v největší možné míře přihlížejí k vnitřním a vnějším podmínkám rozvoje naší socialistické společnosti.

Říkáme vám, vážení poslanci i spoluobčané, otevřeně, že nebudeme moci postupně plnit svůj pozitivní program socialistické výstavby, nebudeme moci pokračovat v polednové politice, jak jsme ji vyhlásili, a vyhlašujeme, nebudeme provádět konsolidaci a normalizaci politických poměrů v Československu, když budeme neustále žít v horečnatém stavu. Milióny lidí v naší zemi si to uvědomují.

Na lednovém zasedání ÚV KSČ v hlavním referátu se vši závažností upozornil s. Dubček na nebezpečnost situace i na východisko k jejímu řešení. Stejný cíl sledoval i projev presidenta republiky, jehož odezva je zcela mimořádná. Lidé v plné šíři podporují jeho klidná, zásadní a moudrá slova, která pronesl v minulých dnech. Zdrcující většina lidí naší země si přeje v klidu pracovat a rozvíjet socialistický pořádek. Ptáme se, kdo má tedy právo a kdo má zájem proti tomuto svrchovanému zájmu našeho lidu vyvolávat nová a nová napětí? Jak to, že za zády oficiálních organizací Národní fronty se organizují kontakty, připravují se různé politické programy, organizují se kolem nich politická hnutí.

Od dubna minulého roku ve všech politických vystoupeních a rezolucích říkáme otevřeně, že ve společnosti působí různé extrémní protisocialistické síly, které soustavně vyvolávají neklid, počítají se zjištěnými náladami a city lidí. Tyto síly byly tady před lednem 1968, byly zde před srpnem a jsou zde i po srpnu! Víme, že nepředstavují potencionální nebezpečí pro většinu našeho lidu, ale víme, že svým protisocialistickým postupem mohou vyvolávat napětí, které by mohlo přerůst i v katastrofální situaci pro naše národy.

Tak, jak všichni máme zájem na rozvíjení všech socialistických hodnot v naší zemi, tak, jako všichni si přejeme v klidu a pokoji pracovat na programu, který vám dnes vláda předkládá, tak musíme se stejnou náročností vystoupit a bojovat proti těmto - i když nepočetným - silám, které vidí v politice vzdoru antisovětismu v organizování nepořádků, chaosu a anarchie svůj program. /Potlesk./

Stejně tak je nutno vystupovat i proti těm silám, které by chtěly vrátit poměry do předlednových dob, prosazovat systém řízení, který překonal život a odmítá ho i naše společnost. I jejich postup objektivně brzdí proces sjednocování kolem programu Komunistické strany a Národní fronty.

Chceme ujistit Federální shromáždění a pracující lid Československé socialistické republiky, že vláda v plné šíři dostojí svým povinnostem rozvíjet a chránit revoluční socialistické vymoženosti československého lidu.

Jakkoli nám budou chtít někteří namluvit, že opatření, jež vláda v poslední době činí, jsou namířena proti principům polednové politiky, chceme zde, na půdě Federálního shromáždění prohlásit, že tyto spekulace nevyjdou. Právě naopak, všechna opatření, jež vláda v posledních týdnech přijala, mají omezit působení extrémních i protisocialistických sil ve společnosti, mají umožnit lidu této země a jeho vedení postupně konsolidovat politické poměry v Československu, aby pak v jejich průběhu docházelo k dalším efektivním krokům nezbytným pro úplnou normalizaci.

Vláda je pevně rozhodnuta prosazovat tento pozitivní program. O svých záměrech a krocích bude veřejnost soustavně informovat. Významnou úlohu spojovacího článku mezi státem a lidem tvoří zejména státní sdělovací prostředky, rozhlas, televize a Čs. tisková kancelář. Úloha Čs. televize i rozhlasu je nesmírně odpovědná. Denně promlouvají k milionům našich občanů a velmi silně působí na utváření jejich myšlení a politických postojů. Jednostranné zdůrazňování úzkých hledisek a zájmů, které nevyjadřovalo zájmy celé společnosti, vedlo v minulosti i k dezorientování části veřejnosti. Náročný přístup vlády k těmto významným institucím je veden snahou, aby plně a jednoznačně vyjadřovaly smysl a záměry státní politiky, aby lépe plnily svou úlohu - zpevňovat kontakt mezi politikou vlády a lidem - a zároveň objektivně tlumočily odraz této politiky ve veřejnosti.

Někteří občané nám říkají, že přeháníme nebezpečí. Dosavadní zkušenosti bohužel ukazují že ne. Podívejte se. Je to náhodné, že jakmile byly vypracovány byť jen zásady pozitivního programu, který by nám umožnil řešit složitou situaci, okamžitě byly do našeho společenského života zanašeny jiné, za současné situace nereálné programy, které působily na společenské prostředí neurotizujícím způsobem, vyvolávaly napětí, pocit nejistoty a skepse. Vezměme např. konkretizaci úkolů z plenárního zasedání ÚV KSČ v listopadu a prosinci loňského roku. Tyto dokumenty jsou výslednicí poctivých snah v nichž jsou již zakotveny základní postuláty polednové politiky a akčního programu o nalezení optimálního řešení našich společenských problémů za stávající vnitropolitické i mezinárodní situace. Jejich důsledná a poctivá realizace ve všech oblastech společnosti může přinést prospěch všem společenským vrstvám. Ale známé kampaně z konce minulého roku i ultimativní požadavky na vypsání voleb, na okamžité zrušení cenzury začátku roku letošního znemožňovaly dovést pozitivní programovou práci dál.

President republiky s. Svoboda zdůraznil, že musíme táhnout za jeden provaz, protože tím své síly znásobíme. Soudruh president myslel za jeden provaz, ale na stejném konci! Jinak naše společná věc se nepohne ani o milimetr kupředu!

Přes uvedené nedostatky se podařilo loni uskutečnit převážnou část toho, co jsme podle programového prohlášení vlády měli pro tuto etapu v programu. Není třeba to opakovat, protože všichni znáte, co se podařilo udělat v oblasti demokratických práv národů, občanských práv, na úseku životní úrovně, ať již jde o potravináře, železničáře, důchodce, matky s dětmi, o přídavky na děti, o zkrácení pracovní doby atd.

Vláda je pevně rozhodnuta pokračovat v nastoupené cestě, které jsme právě před rokem otevřeli prostor. Abychom to mohli dělat, je nutno pro tuto práci vytvořit alespoň základní předpoklady. Znovu zdůrazňuji, že to není věc několika členů vlády, ale miliónů lidí této země.

Normalizace života společnosti, normálního a efektivního pracovního rytmu musíme dosáhnout velmi rychle. Jinak bychom se dostali do bludného kruhu, v němž by si všichni vzájemně kladli nejrůznější požadavky, ale nebyl by tu nikdo, kdo by je mohl uspokojovat. Proto vláda přistoupila ve dnech 23. a 24. ledna k vyhlášení opatření, která mají ztišit rozbouranou hladinu a umožnit zdravým společenským proudům pozitivní tvůrčí práci.

Snad někdo může naše slova považovat za příliš tvrdá. Podmínky, v nichž naše společnost žije, však taková slova vyžadují.

Ve své politice se chce vláda opírat především o vysokou politickou vyspělost dělnické třídy, která dovedla skloubit své třídní zájmy s obecnými požadavky našich národů a společnosti. Když mluvíme o dělnické třídě, pak máme na mysli třídu jako celek a ne každého jednotlivce nebo skupinu dělníků, která se může dokonce někdy i odlišovat od celku. Politická pevnost a prozíravost dělnické třídy se prokázala i v kritických momentech minulého roku.

Vycházíme z toho, že dělnická třída je skutečným spolutvůrcem a uskutečňovatelem politiky. Nechceme to jen deklarovat, ale chceme tuto zásadu, jejíž oprávněnost vstoupila v loňském roce tak výrazně do popředí, trvale uplatňovat. Jde o to, posílit zprostředkovaný i přímý vliv dělnické třídy na politiku státu i na řízení výrobního procesu. Vládní politika počítá s dělnickou třídou jako rozhodujícím politickým faktorem.

Vláda chce svou politikou vyjadřovat rovněž specifické zájmy zemědělského obyvatelstva, protože práce i postoj zemědělců hrají významnou úlohu v upevňování hospodářské i politické stability naší socialistické společnosti. Právě ve vzrušené době loňského roku ukázala naše vesnice, jak je socialismus u nás pevně zakořeněn. Cestu dalšího upevňování socialistického zemědělství vidíme především ve vytváření ekonomických předpokladů pro rostoucí prosperitu zemědělského podnikání.

Zvláštní pozornost bude vláda věnovat naší intelektuální, kulturní a vědecké frontě; vychází z toho, že v naší zemi je pevné sepětí inteligence s lidem podloženo dlouhodobým historickým vývojem. Vláda bude i nadále kulturní a vědecké frontě zajišťovat pro její činnou práci svobodu v oblasti bádání a tvůrčí umělecké činnosti a bude vytvářet předpoklady, aby její výsledky byly využívány v praktické činnosti vlády.

Chceme mít maximální porozumění pro potřeby mládeže a současně podporovat její mladistvý elán, nadšení, zápal a vynalézavost. Jsme přesvědčeni, že tyto vlastnosti mládeže spojené s uvážlivostí starších lidí mohou přinést naší společnosti významné výsledky, budou-li napřeny směrem, který dnes společně vytyčujeme. Vláda bude vytvářet prostor pro angažovanost naší mládeže.

Množství a vážnost úkolů, které nesou ženy v naší společnosti, nenalézají vždy odpovídající ocenění, Vláda bude proto věnovat spolu se společenskými a odborovými orgány zvýšenou pozornost vytváření předpokladů pro usnadnění úkolů, které na ně klade jejich společenské zařazení i rodinný život.

Vláda je pevně přesvědčena, že pro tuto svoji konstruktivní politiku, která plně respektuje všechny pozitivní zásady naší polednové politiky, najde oporu u všech společenských skupin a u všech poctivých občanů našeho státu.

Vláda je pevně rozhodnuta neustupovat žádným ultimativním požadavkům, ať jsou vytyčovány kteroukoliv skupinou občanů, a bude důsledně pečovat o včasnou realizaci úkolů, které jsou v zájmu pozitivního vývoje socialistické společnosti.

Vláda chce vládnout z vůle lidu, s lidem a pro lid. Historie již prokázala, že naše národy stojí pevně na pozicích socialismu, že si svoji budoucnost nedovedou již představit jinak, než ve společnosti socialistické. To nás zavazuje, aby veškeré naše úsilí vycházelo z toho, že socialismus je přitažlivý pouze tehdy, když zaručuje občanům rozvoj osobnosti, demokracii a hospodářskou prosperitu.

Politika vlády se proto nemůže opírat o efektní rozhodnutí, získávající lacinou popularitu. Její kroky musí sledovat základní politické konstanty, které vymezují prostor našemu společenskému pohybu, a musí respektovat vnitřní a vnější podmínky rozvoje společnosti.

To nijak nezmenšuje její odhodlání uskutečňovat svou politiku cílevědomě a důsledně.

Vycházíme přitom z toho, že veřejnost pochopí, že povinností vlády je uplatňovat ve své činnosti všechna základní hlediska směřující k upevnění a rozvíjení socialismu v Československu, jehož cílem je všestranný a bohatý život našich lidí.

Soudružky a soudruzi poslanci, vláda ČSSR celým svým programem vyjadřuje pozitivní principy politiky, kterou jsme nastoupili po lednu roku 1968. Budeme je rozvíjet v naší

činnosti s přesvědčením, že s těmito ideály a myšlenkami spojuje čs. lid své naděje a tužby, že v jejich uskutečnění vidí záruku k naplnění svých představ o šťastné socialistické budoucnosti v naší zemi.

Jsme si vědomi, že vláda tímto prohlášením nemůže dát úplnou odpověď na všechny problémy, které musí naše společnost v nejbližší době řešit. Závazky, které na sebe tímto přebírá, přejímá však s vědomím své plné odpovědnosti.

Chceme dosáhnout skutečného pokroku založeného na poctivé a odpovědné práci všech státních orgánů a institucí, chceme postupně a cílevědomě vytvářet předpoklady pro spokojený život lidí v naší vlasti. Ve své práci se budeme opírat také o úzkou spolupráci s vládami národních republik a věříme i v plné pochopení zákonodárných sborů České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky. Počítáme zároveň s dělnou součinností politických a společenských organizací sdružených v Národní frontě, zvláště s ÚRO, i s účinnou pomocí vědeckých institucí, zejména Československé akademie věd.

Vláda se tímto programem obrací k lidu Československa s přesvědčením, že nalezne pro své záměry u všech pracujících naší země účinnou podporu. Znovu opakujeme: nemůžeme a nechceme slibovat nic, co by nebylo splnitelné. Jsme si však vědomi, že bez aktivního zájmu a pomoci občanů by náš program nemohl být realizován.

Proto se obracíme ke všem Čechům a Slovákům i ke všem občanům jiných národností, k dělníkům, rolníkům a inteligenci, k naší mládeži, aby přispěli svými silami a schopnostmi k vybudování naší socialistické vlasti.

Velké tradice našich národů a odkaz našich dějin nás zavazují, abychom se všichni bez rozdílu podíleli na přetváření naší země, na rozmnožování jejího materiálního a kulturního bohatství i duchovní síly. Zdroj těchto základních hodnot je v poctivé práci každého z nás - dělníka, rolníka, technika, vědce, umělce. Jedině tak se může zrodit šťastná budoucnost pro ty, kterým jednou předáme své dílo.

V minulém roce se upevnila vzájemná důvěra mezi lidem a vládou této země. Chceme, aby celá naše práce přispívala k jejímu neustálému obnovování, a dáme pro to všechny své síly. Proto se obracíme na vás, poslance Federálního shromáždění, abyste jako volení zástupci lidu posoudili předložený program a vyslovili vládě důvěru.

Přednesl předseda vlády Oldřich Černík